

De store opdagelser

© 2001-2004 Thomas Ohrt og Systime A/S

Kopiering fra denne bog må kun finde sted i
overensstemmelse med aftale mellem Copy-Dan
og Undervisningsministeriet.

Omslag: Carsten Lassen

Omslagsillustration: "Portuguese Carracs off a Rocky Coast",

© National Maritime Museum, London. Reproduced by permission.

Sat med ITC Garmond 11/12,5

Trykt hos Narayana Press, Gylling
Printed in Denmark 2004

1. udgave, 2. oplag
ISBN 87-616-0370-8

1. oplag 2001

Skt. Pauls Gade 25
DK-8000 Århus C
Tlf.: 70 12 11 00
www.systime.dk

Ino

Forfa

Euro

Kilde

1. M
O.
2. M
1^e

Portu
af Af

Kilde

3. G
1^e
4. Al
ca
5. D
6. D

Vejen
asiat

Kilde

7. "F
1^e
8. M
9. Af
10. Ki
11. M

Colur

Kilde

12. Cl
13. Te

nd på vort
edt herpå.
remmede
r anker i
des bort,
older sig i
øligt bør
t med de
rt forsvar
på denne
gen nyde

var blevet
elte cere-
"Tao-lung
dsmand i
en anden
r således
rlige pro-
e område
reslås, at
i ankom-
ørges om
g-chi har
oland og
Derefter
ikridt der
de andre
ir de sæt-
øreslået i

e ske."

nton.

Columbus' Amerika

Da Columbus i 1492 i spansk tjeneste sejlede afsted mod Indien var det kulminationen på mange års forgæves forsøg på at sælge ideen om at sejle vestpå over Atlanterhavet for at nå frem til Indien. Vejen rundt om Afrika var forbeholdt portugiserne, så logisk nok var der kun vejen vestover tilbage, hvis man ønskede at få del i krydderihandlen i Asien.

I 1474 var den portugisiske konge, Alfonso V, i kontakt med den florentinske læge, astronom og kosmograf, Toscanelli. Alfonso overvejede, muligvis efter de mange og kostbare sejlads ned langs Afrikas vestkyst, at afprøve en vestlig sejlads for at finde Indien. Toscanelli medsendte i et brev fra 25. juni 1474 et kort, som han havde udarbejdet over Atlanterhavet, og som byggede på oplysninger, han havde fra Marco Polos beretninger. Marco Polo havde ment, at Asiens udstrækning mod øst var langt større end i virkeligheden, og at Zipango (Japan) var placeret langt fra Kinas kyst. Toscanelli konkluderede på baggrund af disse oplysninger, at afstanden til Asien ved at sejle vestpå ikke kunne være ret stor og derfor mulig at gennemføre for den portugisiske konge. Her måtte man have den hurtigste rute til Indien.

Det store regnestykke

Da Columbus i 1484 præsenterede sit "Indiens-projekt" for den portugisiske konge, Johan II, var Toscanellis "teorier" også en af grundpillerne. Columbus havde været i kontakt med Toscanelli, og denne havde sendt ham det samme brev indeholdende et kort, som sandsynligvis var det samme, som Alfonso V havde

Billede af Toscanelli

modtaget i 1474, hvor han anbefalede at sejle vestpå over Atlanterhavet.

En anden grundpille i "Indiens-projektet" var Marco Polos beretninger som Columbus også kendte vældig godt. Columbus havde forberedt sig grundigt igennem mange år. Hans ballast bestod af en skønsom blanding af fantasi og virkelighed. Han var inde i de lærdes århundreder lange diskussioner af Asiens østlige udstrækning og af jordens størrelse. Jo større Asiens østlige udstrækning blev, jo smallere blev havet mellem Portugal og Asien. Det var netop det resultat Columbus' store regnestykke skulle nå frem til. Selv om Columbus var en habil sømand og naviga-

sandsynlig-
i anbragte

len, hans
orden var
l. Colum-
finde ud
og Afrika
lille være

ikke gode
derfor ka-
r oldtids-
ler havde
le 225° af
sede fint
Columbus
år nævnt,
Gud) van-
del af jor-
ede du og

is haft en
Gud til at

finde vejen til Indien og derfor har Bibelen også stået for ham som meget autoritativ i denne sammenhæng.

Ydermere havde Marco Polo i sine beskrivelser gjort Asien meget større i østlig retning end i virkeligheden. Dette lagt sammen med, at Columbus regnede med at gå i land i Cipango (Japan), der jo ifølge hans og Toscanellis beregninger lå langt væk fra Kina, fik ham efterhånden til at mene, at Verdenshavet måtte udgøre ca. 70° af jordens overflade.

Og efter yderligere beregninger af, hvor mange sømil, der gik på en grad, nåede Columbus frem til det endelige resultat, at der mellem De kanariske Øer og Cipango måtte være ca. 2400 sømil (1 sømil = ca. 1850 m). Ptolemæus havde regnet ud at en grad svarede til 50 sømil. Columbus regnede med færre sømil pr. grad. I virkeligheden svarer en grad til 66 sømil, Europa og Asien udgør 130° af jordens overflade og den virkelige afstand mellem de to kontinenter er ca. 10.000 sømil.

Portugiserne havde sejlet 5000 sømil ned langs Afrikas vestkyst og var stadigvæk langt fra Afrikas sydspids – det vidste de selvfølgelig ikke, men Afrikas kyststrækning syntes uendelig. Columbus' tilbud må have vakt en vis opmærksomhed. Det blev forelagt den portugisiske sagkundskab, Junta dos Mathematicos, hvor man efter mange drøftelser fandt, at Columbus havde undervurderet afstanden til Asien. Samtidig var man nok også nervøs for at igangsætte en sejlads ud over et stort og ukendt farvand. Portugiserne var vant til at sejle langs Afrikas kyst med fast landkending.

Columbus' plan blev afvist lige netop på det, som han havde forsøgt at sælge den på: afstanden, men den blev også afvist, fordi portugiserne med deres afrikaudforskning, mente at de havde fat i den lange ende. Portugi-

serne sendte ganske vist i 1485, Fernao Delmo og Joao Estreito ud for at finde øen Antillia i Atlanterhavet – sagnøen Atlantis, der ofte gengives på 1400-talskort – og i mindst 4 registrerede tilfælde havde portugisiske sømænd før 1485 fået bevilliget kongelig koncession på opdagelsesrejser mod vest. Men med Bartholemæus Dias' rundsejling af Afrika i 1488, blev Columbus' projekt endeligt skrinlagt af portugiserne. Columbus befandt sig i Lissabon, da Dias triumferende vendte hjem. I de følgende år rejste Columbus rundt til hofferne i England, Frankrig og Spanien i håbet om, at portugisernes nyvundne triumf ville få konkurrenternes interesse vakt.

Efter mange og svære overtalelsesforsøg lykkedes det endeligt for Columbus i 1492, at overtale Dronning Isabella af Spanien til at sige god for projektet. Man kan diskutere, hvorfor spanierne var så længe om at beslutte sig for projektet. De havde jo ikke ret mange andre alternativer, men sagkundskaben i Spanien var svær at overtale, og den havde svært ved at følge Columbus' tankegang. Hovedargumentet var sandsynligvis, ligesom i portugiserne tilfælde, frygten for at sætte ud over et ukendt og farligt farvand, samt at man ikke havde tillid til Columbus' beregninger. Samtidig optog de sidste, afgørende kampe mod araberne i Grenada det spanske kongepar. Men Columbus kom alligevel afsted, støttet af Dronning Isabella og bakket op af private finansfolk. Spanierne havde meget lidt at tabe og forhåbentligt meget at vinde, som ræsonnementet kan have lydt.

Og Columbus kunne påbegynde sin første rejse, som skulle komme til at forandre verden helt og totalt. Columbus fandt ikke Indien, selv om han blev ved med at hævde det, men en helt ny verden, Amerika.